

БЪЛГАРСКАТА

ИКОНОМИКА

МЕСЕЧЕН ОБЗОР

Използвани са данни към 15 септември 2023 г.

Брутен вътрешен продукт

През второто тримесечие на 2023 г. растежът на БВП се забави до 1.8%, като с най-голям положителен принос бяха частното потребление и нетният износ. Въпреки намалението на реалния разполагаем доход, растежът на потреблението на домакинствата се ускори и достигна 8.2%. Това бе в съответствие с подобрението на потребителското доверие през второто тримесечие. Инвестициите в основен капитал нараснаха с 10.8%, като основен принос имаха машини и оборудване. В същото време изменението в запасите имаше отрицателен принос за растежа на БВП от 7.4 пр.п. Износът на стоки и услуги намаля с 1% и бе надминат от вноса, който спадна с 6.9%.

Растежът на БДС бе 2.1% през второто тримесечие и се дължеше на услугите. С най-голям принос за растежа бе сектор *търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство*, последван от *професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности*. БДС в строителството нарасна с 6.2%.

Краткосрочна бизнес статистика

През юли спадът на краткосрочните индикатори продължи. Единствено оборотът в търговията на дребно се повиши с 1.6% спрямо съответния месец на предходната година. Промисленото производство намаля с 11.5%, като с основен отрицателен принос бяха *енергийните продукти. Производството на метални изделия и производството на електрически съоръжения* бяха сред секторите в които бе отчетен растеж. Спадът на оборота в промишлеността бе 26.9% с основен отрицателен принос от оборота на вътрешния пазар в сектор *производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газ*. Индексът на строителната продукция се понижи с 1.8%.

През август индикаторите за очакванията на бизнеса и домакинствата се понижиха. Показателят за бизнес климат се понижи с 1 пункт спрямо юли, поради влошаване на очакванията за бъдещата бизнес ситуация във всички сектори. По-неблагоприятни бяха и очакванията за продажбите в търговията на дребно и търсенето на услуги. В същото време оценките на анкетираните за текущото бизнес състояние на предприятията в строителството се подобриха

си. Доверието на потребителите се понижи за първи път от януари насам с 1.2 пункта.

Пазар на труда

Данните за заетостта за второто тримесечие на 2023 г. от Системата на националните сметки (СНС) потвърдиха тенденциите на трудовия пазар, регистрирани месец по-рано от данните от Наблюдението на работната сила. Годишният ръст на заетите, около и над 1%, наблюдаван от втората половина на 2021 г. досега, почти изцяло изчезна. През второто тримесечие на 2023 г. броят на заетите в икономиката бе 3 561.73 хил. д., като нарасна едва с 0.1% (на годишна база). Все пак, годишният ръст на наетите в икономиката се запази относително висок (1.4%), но броят на самонаетите лица отбеляза сравнително висок спад от 3.7%, въпреки че сезонно през второто тримесечие броят на самонаетите е сред най-високите за цялата календарна година. Трябва да се има предвид, че до известна степен предварителните данни за самонаетите (особено тези в аграрния сектор) се основават на оценки и е твърде възможно да е извършена актуализация на тези оценки (във връзка с излезлите данни от преброяването на населението), поради което да има известна несъпоставимост (структурно

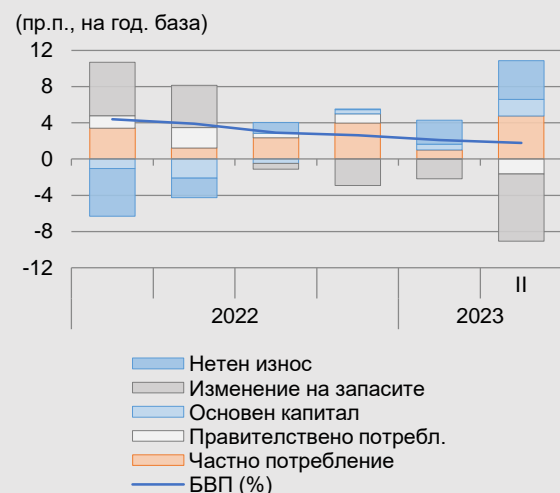
прекъсване) във времевия ред на този показател.

Производителност на труда

Реалният растеж на производителността на труда на годишна база се ускори от 0.3% през първото до 1.7% през второто тримесечие на 2023 г., воден от възходящото повишение в сектор услуги (1.7%). Последното беше особено изразено в дейностите *търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство* (4.8%) и *професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности* (5.3%). Производителността в строителството също продължи да нарасва с темп от 5.8% на годишна база в реално изражение. В промишлеността обаче индикаторът премина на отрицателна територия поради силния базов ефект през 2022 г.

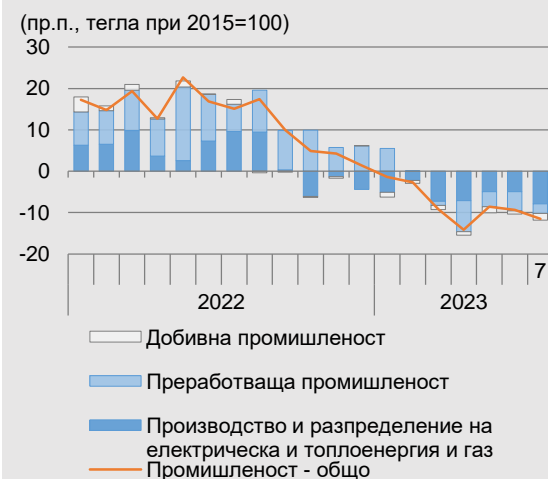
През разглеждания период компенсацията на един нает се повиши номинално със 7.2%, което свидетелстваше за продължаващо забавяне в темпа на растеж на показателя във всички сектори на икономиката. Текущата динамика на компенсацията на един нает и производителността на труда намалиха натиска върху номиналното увеличение на разходите за

Граф. 1 Приноси към растежа на БВП

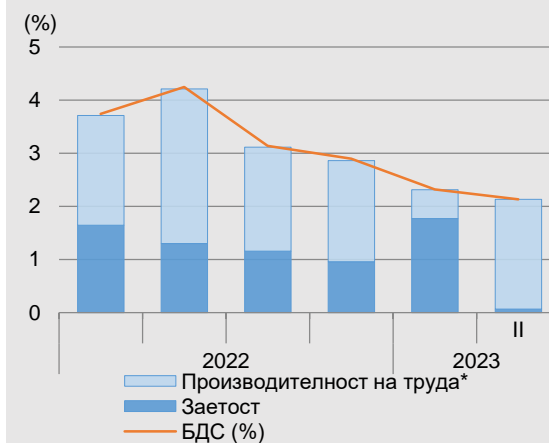
Източник: НСИ

Граф. 2 Приноси към растежа на промишлено производство

Източник: НСИ

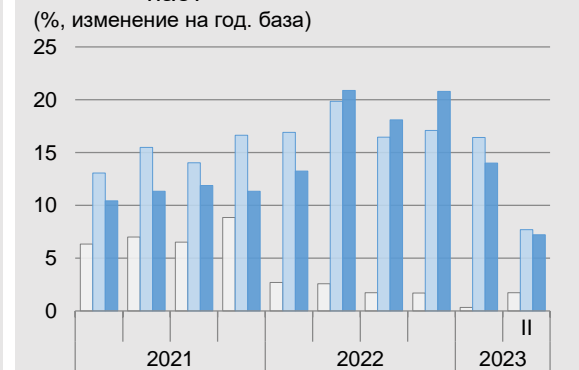
Граф. 3 Растеж на БДС по фактори на труд, %*

* От БДС не е изваден условно начисленият наем на лицата, живеещи в собствени жилища.

Източник: НСИ

Граф. 4 Динамика на производителността на труда и компенсацията на един нает

□ Реална производителност на труда
■ Номинална производителност на труда
■ Компенсация на един нает

Източник: НСИ, собствени изчисления

труд на единица продукция, които се повишиха с 5.4% на годишна база. Реалните разходи за труд на единица продукция продължиха да се понижават, макар и с минимален темп от 0.4%.

Инфлация

Месечното повишение на потребителските цени през август бе 0.5% според ХИПЦ. Най-голям принос за това имаше поскъпването на автомобилните горива средно с 8.5%, след като средната цена на петрола сорт Брент през месеца се повиши с 9.1%, преизчислена в евро. Хранителните продукти също регистрираха по-високи цени средно с 0.2% спрямо юли, което се дължеше на непреработените храни и най-вече на зеленчуците. Цените на услугите и неенергийните промишлени стоки останаха на средното си ниво от предходния месец.

След известно повишение през юли, годишният темп на инфлация през август отново се забави до 7.5%. Поради наблюдаваната динамика в цените на енергийните стоки, техният отрицателен принос се сви през месеца. При всички останали основни компоненти на ХИПЦ обаче продължава тенденцията на забавяне на поскъпването спрямо същия период на предходната година. Във връзка с това базисната инфлация също се сви до 9.1% на годишна база през август, при 9.9% месец по-рано.

Външен сектор

През юни по текущата сметка бе отчетен излишък от 790.4 млн. евро, подобрявайки се спрямо година по-рано с 202 млн. евро. Възходящата

динамика се дължеше на по-добро салдо по всички статии с изключение на първичен доход. Търговията със стоки продължава да се понижават, като темпът на спад на износа (11.3% на годишна база) бе по-малък от този на вноса (19.2%). Сред стоковите групи, най-голям отрицателен принос имаха енергийните стоки и суровините. При услугите, износът нарасна с 2.3%, воден от постъпленията от пътувания на чужденци, докато вносът се понижи с 9.8%. Излишъкът върху вторичния доход почти се утрои, отразявайки входящите трансфери, свързани с ЕС.

Излишъкът през юни компенсира натрупаното от началото на годината отрицателно салдо и текущата сметка достигна излишък от 723.3 млн. евро или 0.8% от прогнозния БВП през първото полугодие. Търговският дефицит се сви до 1.1% от прогнозния БВП и обуслови подобрението спрямо година по-рано.

Брутният външен дълг възлезе на 46.7% от прогнозирания БВП в края на юни, което е намаление с 2.7 пр.п. спрямо същия месец на 2022 г. Пониското съотношение отразява по-силния номинален растеж на БВП в сравнение с увеличението на задлъжнялостта на държавно управление и финансов сектор и дълга, свързан с ПЧИ.

Финансов сектор

Кредитът за частния сектор продължи да се забавя през юли и в края му нарасна с 11.2% на годишна база при 11.9% ръст в края на юни. По-слабият му темп на нарастване се дължеше на по-бавното увеличение на кредитите за нефинансови предприятия,

който се забави до 7.2%, спрямо растеж от 8.4% месец по-рано. За това допринесе сегментът на корпоративните кредити с матуритет до една година, който отчете спад от 56% спрямо година по-рано, докато тези с матуритет над пет години продължиха стабилно да нарастват, с 8.9% спрямо 8.2% през юни. Същевременно, кредитите на домакинствата запазиха темпа си, като се увеличиха с 14.1%, за което принос продължи да има значителното нарастване на кредитите за потребление и на тези за покупка на жилища, в съответствие с по-високия ръст на потреблението на домакинствата през второто тримесечие и растящите цени на жилищата. Кредитите за покупка на жилища отчетоха повишение от 18.3% на годишна база при 18% през юни, като изглежда динамиката им не беше повлияна от наскоро предприетите от БНБ макропруденциални мерки за охлаждане на пазара.

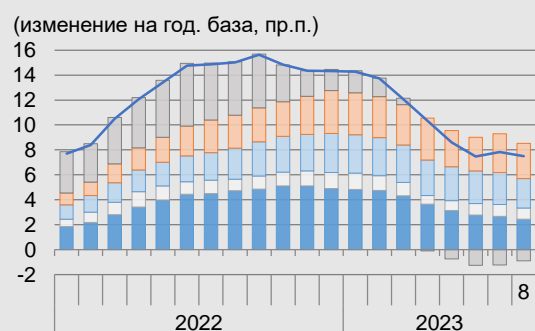
Среднопретегленият лихвен процент по кредити за нефинансови предприятия продължи да нараства за пети пореден месец през юли, като се повиши с 12 б.т. и достигна 4.89%. Средният процент по жилищни кредити се понижи с 1 б.т. до 2.59% и по този начин остана близо до историческия си минимум. Средната цена на потребителските кредити добави 73 б.т. до 8.9%, докато месечният обем на новите сделки намален с 8.7% спрямо края на юни. Среднопретегленият лихвен процент по срочни депозити на нефинансовите предприятия и домакинствата леко се понижи през юли – с 10 б.т. до 1.77%.

Фискален сектор

През първите седем месеца на 2023 г. по Консолидираната фискална програма бе отчетен излишък от 0.5 млрд. лв. или 0.2% от прогнозния БВП. Общите постъпления се увеличиха с 10.9% на годишна база, подкрепени от двуцифрен ръст във всички основни групи приходи. Основен принос за растежа имаха данъчните приходи, които се повишиха с 10.5%. Водещи бяха постъпленията от социално- и здравноосигурителни вноски, с нарастване от 14.6%, и преките данъци - от 16.2%. Приходите от косвено данъчно облагане останаха почти без изменение спрямо седемте месеца на предходната година, като приходите от ДДС се понижиха с 0.8%, обусловени от по-ниски постъпления от данъци от внос. Увеличението на приходите от акцизи бе 3% и се дължеше основно на *тютюн и тютюневи изделия*. Общите разходи, в т.ч. вноската в бюджета на ЕС, за януари-юли 2023 г. бяха с 14.7% по-високи спрямо съответния период на предходната година. Най-голям принос за нарастването имаха социални разходи, с растеж от 22.3%, разходи за персонал, 36.2%, и капиталови разходи, 46.6%. Изплатените субсидии се понижиха за втори пореден месец (спад от 16.6% на годишна база), отразявайки значително по-малкото компенсация за електроенергия към крайни небитови потребители.

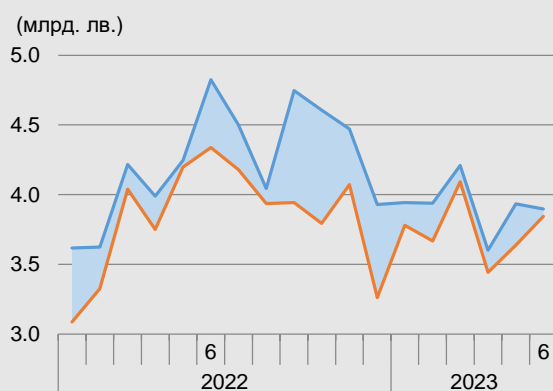
Държавният (вкл. държавногарантираният) дълг в края на юли бе 20.7% от прогнозния БВП, като съотношението остана практически непроменено спрямо предходния месец и същия период на 2022 г. Вътрешният дълг възлезе на 6% от БВП, а външната задлъжнялост бе 14.8%.

Граф. 5 Приноси по основни компоненти на ХИПЦ

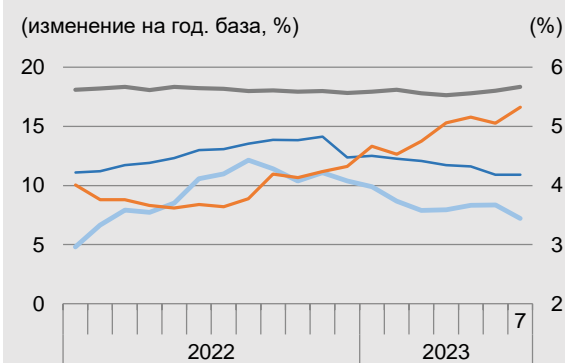
Източник: Евростат, НСИ, собствени изчисления

Граф. 6 Износ и внос на стоки и търговско салдо

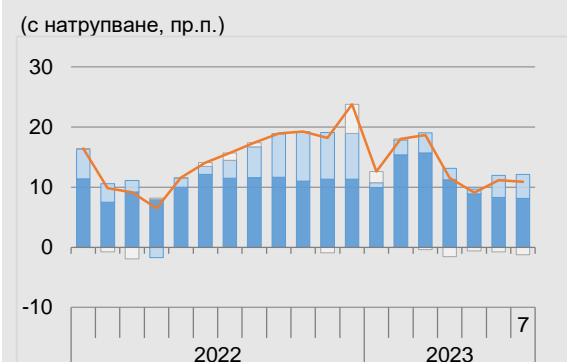
Източник: БНБ

Граф. 7 Кредит към частния сектор

Източник: БНБ, собствени изчисления

Граф. 8 Приноси за изменението на касовите бюджетни постъпления.

Източник: МФ

